

BIOGEET

INFORMATIE VOOR DE BIOLOGISCHE GEITENHOUDERIJ

Kostprijsberekening biologische geitenmelk

Wim Govaerts en
Nick van Eekeren

***Kostprijsberekening
biologische geitenmelk***

***Wim Govaerts en
Nick van Eekeren***

LOUIS BOLK
I
N
S
T
I
T
U
T

Dit onderzoek is uitgevoerd i.s.m. "De Groene Geit" en Wim Govaerts Advies, gefinancierd door het Productschap Zuivel.

© 2010 Louis Bolk Instituut.

Kostprijsberekening biologische geitenmelk

Auteurs: Wim Govaerts en Nick van Eekeren

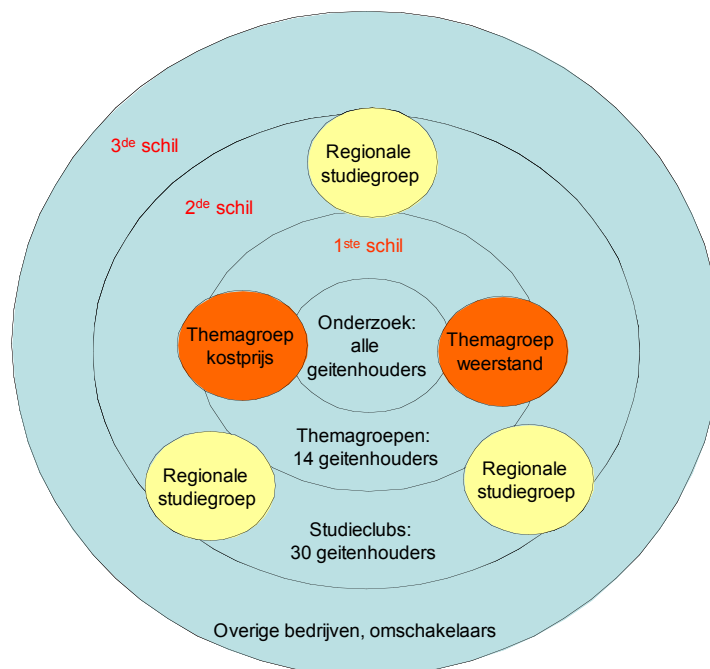
Rapport nr 22, 21 pagina's, dit rapport is te downloaden

via www.biokennis.nl en www.louisbolk.nl/biogeit

Achtergrond Biogeit

Biogeit Biogeit is een dynamisch kennisontwikkelingsproject geïnitieerd door De Groene Geit en de Productwerkgroep Zuivel van Bioconnect/Biologica. Het project wordt gecoördineerd door het Louis Bolk Instituut (n.vaneekeren@louisbolk.nl). Jaarlijks worden de thema's van onderzoek vastgelegd met de sectorvertegenwoordigers in de Productwerkgroep Zuivel van Biologica, Gerrit Verhoeven (gerritverhoeven@planet.nl) en Jan van Tilburg (van.tilburg.geiten@elda.nl). Het onderzoek van 2010 richt zich op kostprijsbeheersing (gezondheid, voeding, fokkerij en arbeid) en onderscheidenheid (productkwaliteit en welzijn). Via de sectorvertegenwoordigers kunnen nieuwe ideeën voor onderzoek worden aangedragen. Het project heeft geen vaste deelnemers, iedere biologische geitenhouder kan participeren in het onderzoek.

Bedrijfsnetwerk biologische schapen- en geitenzuivel Naast het onderzoeksproject BIOGEIT loopt er sinds maart 2007 het Bedrijfsnetwerk voor biologische geiten- en schapenzuivel. Binnen dit Bedrijfsnetwerk draaien er voor biologische geitenzuivel drie regionale studiegroepen. Daarnaast lopen er twee themagroepen waarin de onderwerpen weerstand en kostprijsbeheersing met geitenhouders uitgediept worden. Het onderzoek en het bedrijfsnetwerk zijn volgens het model in onderstaande figuur met elkaar verweven.

Relatie onderzoek in Biogeit en Bedrijfsnetwerk geitenhouderij.

Reeds verschenen rapporten

Homeopathie bij geiten Ervaringen van biologische geitenhouders. Biogeit rapport 1, 2005, 25 pp.

Vitaminen in rantsoenen voor biologisch melkvee. Biogeit rapport 2, 2005, 39 pp.

Hoe 100% biologisch voeren? Rantsoenen op een rij van zes melkgeitenbedrijven met 100% biologisch voer.
Biogeit rapport 3, 2006, 24 pp.

Kostprijsberekening biologische geitenhouders. Biogeit rapport 4, 2006, 13 pp.

Lammeren bij de geit Een inventarisatie van de mogelijkheden. Biogeit rapport 5, 2006, 36 pp.

Wortel- en knolgewassen als alternatief voor bietenpulp. Biogeit rapport 6, 2007, 45 pp.

Invloed van biestsoort op immuniteit en ontwikkeling van geitenlammeren. Biogeit rapport 7, 2007, 41 pp.

De opfok van geitlammeren tot 1 jaar. Biogeit rapport 8, 2008.

Het graasgedrag van geiten in Nederland; Een verkenning. Biogeit rapport 9, 2007, 19 pp.

De vetzuursamenstelling van geitenmelk. Biogeit rapport 10, 2007, 32 pp.

De kosten van opfok van een nieuwe, ziektevrije veestapel. Biogeit rapport 11, 2008, 20 pp.

Arbeidsbehoefte op geitenbedrijven in beeld. Biogeit rapport 12, 2008, 27 pp..

Geiten éénmaal daags melken; Een literatuuronderzoek. Biogeit rapport 13, 2008, 21 pp.

Het effect van pre- en probiotica op de groei en gezondheid van geitenlammeren. Biogeit rapport 14.

Kostprijsberekening biologische geitenmelk. Biogeit rapport 15, 21 pp.

Introductie van de Chevon. Biogeit rapport 16, 48 pp.

Weidegang in de biologische melkgeitenhouderij. Resultaten onderzoek 2008. Biogeit rapport 17, 72 pp.

Sturende factoren voor verhoging van vet- en eiwit gehalten in biologische geitenmelk. Biogeit rapport 18, 33 pp.

Kostprijsberekening Biologische geitenmelk 2008. Biogeit rapport 19, 21 pp.

Automatisering in dienst van weidegang. Biogeit rapport 20.

Mineralenvoorziening van gieten. Mineralen, sporelementen en vitamines in voer en bloed. Biogeit Rapport 21, 58 pp.

Voorwoord

In opdracht van de vereniging voor biologische melkgeitenhouders "De Groene Geit" is nader onderzoek gedaan naar de kostprijs van biologisch geproduceerde geitenmelk in 2009. Dit is gedaan als opvolging van de kostprijsberekeningen over 2008, 2007, 2006 en 2004. De resultaten van deze studie over 2009 zijn beknopt in dit rapport weergegeven. Onze dank gaat uit naar de acht geitenhouders die voor deze studie hun boekhoudgegevens beschikbaar hebben gesteld.

Wim Govaerts

Nick van Eekeren

Oktober 2010

Inhoud

Voorwoord	3
Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Materiaal en methode	11
3 Resultaten en discussie	13
4 Conclusies	19
Literatuur	21

Samenvatting

In 2006 werd met de cijfers van 2004 de kostprijs berekend voor zeven biologische melkgeitenbedrijven. Dit werd enerzijds gebruikt om aan kostprijsbeheersing te werken en anderzijds vormden deze berekeningen de basis voor het melkprijzenoverleg in Nederland met uitstraling tot de omliggende landen.

Voor het bepalen van de kostprijs over de jaren 2007-2009 zijn jaarlijks van acht biologische geitenbedrijven de boekhoudcijfers verzameld. Deze zijn, om de vergelijking goed te kunnen maken, omgerekend per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit. De geselecteerde bedrijven hadden een bedrijfsomvang van 344 tot 961 melkgeiten en varieerden in grondsoort en regio. Sommigen van hen groeien ondertussen verder.

Daarnaast werd er jaarlijks een simulatie gemaakt van de consequentie voor de kostprijs voor het volgende jaar wanneer de verwachte prijsevolutie van de productie middelen worden meegerekend. Hierbij werd steeds van dezelfde technische resultaten per geit uitgegaan, tenzij anders vermeld.

Het gemiddelde bedrijf in de studie voor 2009 heeft 1,54 VAK en levert met 641 geiten, 556967 liter melk. Dit komt overeen met 852 liter per geit met 3,73% vet en 3,45% eiwit. Per arbeidskracht worden 416 geiten verzorgd en gemolken om 352778 liter melk per VAK te leveren. Ten opzichte van de cijfers van 2008 is de melkproductie per geit toegenomen met 11%. Dit is het resultaat van technische verbetering en een betere gezondheidsstatus van de dieren. Vergeleken met het gemiddelde biologische melkgeitenbedrijf in Nederland zijn de voor deze studie geselecteerde bedrijven groot wat betreft omvang en melkproductie per geit.

In 2009 was de gemiddelde kostprijs per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit €64,54 excl. BTW. Per kostenpost lopen de kosten per bedrijf behoorlijk uiteen. De voerkosten bepalen gemiddeld 58% van de kostprijs, de arbeidskosten 19%. Het afgelopen jaar was de gemiddelde marktprijs voor 100 liter biologische geitenmelk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit, €67 excl. BTW voor de betrokken bedrijven bij dit kostprijsonderzoek. Zo was hun melkproductie kostendekkend in 2009.

Een prognose van de kostprijs voor 2010 komt gemiddeld neer op €69,88 per 100 liter melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit terwijl de voorspelling van de betaalde melkprijs bij de huidige afspraken gemiddeld wellicht zal uitkomen tussen €60 en €66 per 100 liter melk, gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit. Er komt dus voor 2010 weer een kloof tussen de melkprijs en de kostprijs.

Een voorzichtige veronderstelling en daarbij horende prognose voor 2011 inzake zowel prijs (€66 per 100 liter) als kostprijs (€68,17 per 100 liter) na vertering van de Q-koortsmaatregelen leert ons dat er in dit geval nood blijft aan meer dan 3,3% efficiëntiestijging op bedrijfsniveau om de kloof tussen prijs en kostprijs dicht te houden.

Concluderend kunnen we stellen dat de er zowel aan de kant van de marktprijs als aan de kant van de kostprijs voor biologisch geproduceerde geitenmelk inspanningen nodige blijven met het oog op een kostendekkende bedrijfsvoering.

1 Inleiding

Aanleiding

Vanaf 2006 wordt een kostprijsberekening voor de biologische geitenhouderij uitgebracht. Deze kostprijsberekeningen hebben bijgedragen aan de bewustwording van geitenhouders over hun kostprijs en is in verschillende melkprijsbesprekingen een objectieve basis geweest. Ontwikkelingen gaan echter snel. Kosten voor energie, controle maar met name voerkosten veranderen sneller dan verwacht. Voor verdere kostprijsbeheersing op de bedrijven en de toekomstige melkprijsvorming is er zowel van de verwerkers als leveranciers behoefte om de kostprijsontwikkeling in de sector up to date te maken met een doorkijk naar de toekomst.

Doel

Doel kostprijsberekening is driedelig:

- 1) Berekenen van een kostprijs van biologische geitenmelk die als basis kan dienen voor melkprijsbesprekingen;
- 2) Monitoren van de ingezette kostprijsbeheersing op biologische geitenbedrijven;
- 3) Verdere aanscherping van maatregelen voor kostprijsbeheersing op bedrijven.

Leeswijzer

In dit rapport wordt in hoofdstuk 2 de rekenmethode voor het bepalen van de kostprijs van 100 liter biologische geitenmelk besproken alsmede de gebruikte aannames. In hoofdstuk 3 volgt een weergave van de resultaten per 100 liter melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit. De resultaten worden in dit hoofdstuk ook in een bredere context geplaatst. De conclusies van deze studie worden tenslotte in hoofdstuk 4 weergegeven.

2 Materiaal en methode

Selectie van de bedrijven

In overleg met bestuursleden van “De Groene Geit”, het Louis Bolk Instituut en een adviseur biologische geitenhouderij werd een selectie van bedrijven gemaakt waarvan de kostprijs is berekend. Hierbij zijn de volgende selectiecriteria meegenomen:

- Interesse om mee te werken;
- Hoeveelheid geproduceerde liters melk duidelijk in kaart;
- Bedrijfsomvang variërend van 400 tot 1200 geiten;
- Duidelijke gescheiden boekhouding van melkproductie, kaas maken en/of akkerbouw;
- Variatie in grondsoort (zand- en kleigrond);
- Landelijke spreiding (noord en zuid).

Een vuistregel geeft aan dat een groep van dertig bedrijven groot genoeg is om betrouwbare uitspraken over de gemiddelde kosten te doen (Vlieger et al, 2002). Om budgettaire redenen was het in dit geval onmogelijk zo'n grote groep mee te nemen in het onderzoek. Er zijn daarom enkel acht bedrijven geselecteerd waarvan de kostprijs per 100 liter melk bepaald is. Het zijn voornamelijk bedrijven die ook al vanaf 2006 in het onderzoek meegedraaien. Eén bedrijf dat de eerste keer meedeed, kon vanwege de bedrijfsovername de cijfers van 2006 niet op tijd aanleveren. Het werd vervangen door een ander bedrijf en zo werken we sinds 2006 met een stabiele groep van 8 bedrijven.

Verzamelen van de cijfers

De boekhoudverslagen van 2009 vormden de basis voor de kostprijsberekening. Hieruit zijn de cijfers gedestilleerd die vervolgens omgerekend zijn naar een kostprijs per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit, exclusief BTW. De cijfers uit de boekhouding zijn ter verduidelijking met de betrokken geitenhouders besproken.

Verwerken van de cijfers

Bij het verwerken van de cijfers zijn er enkele aannames gedaan:

- Wanneer de cijfers afkomstig waren van zowel een akkerbouw- als een geitenhouderijtak, werden deze cijfers in overleg met de veehouder en op basis van omzet procentueel opgesplitst in kosten voor de akkerbouw- en kosten voor de veehouderijtak;
- Voor de rentekosten is op elk bedrijf met 4% rente op het geïnvesteerde vermogen gerekend, ongeacht of dit vreemd of eigen vermogen was;
- De grondkosten bestonden uit óf betaalde pacht óf bij eigendom uit een rente van 3% op de huidige waarde van de grond, volgens streekinfo op boerderij.nl. Deze manier om grondkosten in te brengen werd grondig doorgesproken in de begeleidingscommissie en werd door de banken als de meest opportuun naar voren geschoven;
- Voor de kosten van arbeid is gerekend met een ondernemersloon van €46800 voor de ondernemer. Er wordt dan verder geen rekening meer gehouden met het feit dat hij veel uren maakt en een grote verantwoordelijkheid draagt. De rest van de gepresteerde arbeid wordt gewaardeerd tegen een

beperkt loon van €23240 per arbeidskracht per jaar. Op bedrijven waar man en vrouw meewerken, wordt de eerste 0,25 VAK van de vrouw ook tegen een ondernemersloon gewaardeerd omdat ook zij erg betrokken zijn bij de bedrijfsvoering. Dit speelt slechts op vijf bedrijven. Vreemde arbeid wordt tegen de werkelijke kost ingebracht. Dit onderwerp werd stevig bediscussieerd in de begeleidingscommissie met deze uitkomst.

- De kostprijs wordt gecorrigeerd voor niet-melkopbrengsten zoals ontvangen premies, verkoop fokmateriaal of groei in dieren op bedrijven enz.

In eerste instantie werd op deze manier een kostprijs per 100 liter geleverde melk bepaald. Deze prijs is verder teruggerekend naar een kostprijs van 100 liter melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit.

Simulatie

Er is een simulatie gemaakt van de kostprijsconsequentie van de verdere evolutie op de krachtvoerdergrondstoffenmarkt: 5% hoger dan 2009. Verder wordt de inflatie van 0,9 % volgens CBS doorgerekend op de ander kostenfactoren om zo te komen tot kostprijs simulatie voor 2010. Hierbij wordt rekening gehouden met de Q-koorts maatregelen. Er wordt ingeschat dat deze maatregelen leiden tot 5% minder dieren en 5% minder melk per dier, omwille van het fokverbod wat impact heeft op de instroom van jongvee en resulteert in een daarbijhorende gedwongen duurmilkstrategie voor oudere dieren.

Voor het eerst wanen we ons op vraag van betrokken melkgeitenhouders aan een simulatie voor een jaar verder namelijk. 2011. De betrokken veehouders vroegen ook een voorzichtige schatting te maken van de kostprijsevolutie voor 2011 met 2% inflatieverwachting, 5% duurder krachtvoer dan in 2010 en terug op de stalbezetting en het productiepeil van 2009 omdat de Q-koortsmaatregelen ingetrokken worden op de niet geruimde bedrijven.

3 Resultaten en discussie

Gemiddelde omvang van de bedrijven

Om een indruk te geven van de bedrijfsomvang zijn in tabel 1 de volgende parameters weergegeven; het aantal VAK (volwaardige arbeidskrachten), het aantal hectare ruwvoederteelt, het aantal geleverde liters melk, de gehalten en het gemiddeld aantal aanwezige geiten. De gegevens van 2009 worden procentueel vergeleken met 2008.

Inzake intensiteit van de productie berekenen we voor 2009 twee nieuwe kengetallen. Veel bedrijven hebben in hun zoektocht naar kwalitatief goed ruwvoeder bij verdere groei of optimalisatie van hun bedrijf vaak een koppeling gemaakt inzake voederteelten met andere, vaak akkerbouwbedrijven. We willen daarom de intensiteit van de productie meten met kengetallen die hiermee rekening houden. Vandaar dat we het aantal geiten en de geleverde liters ook uitzetten op de hectaren, inclusief deze die via koppeling met andere bedrijven bij het bedrijf horen, zonder dat ze echt in eigendom of pacht zin.

Tabel 1. Gemiddelde omvang van de bedrijven in 2009

	2004	2007	2008	2009	T.o.v. 2008
Aantal VAK	1,53	1,50	1,54	1,54	100%
Aantal geiten	575	546	607	641	106%
Geleverde melk (liter)	416375	437514	475717	556967	117%
Percentage vet	3,82	3,71	3,69	3,73	101%
Percentage eiwit	3,35	3,37	3,43	3,45	101%
Totaal vet+eiwit (%)	7,17	7,08	7,12	7,17	101%
Geleverde melk per geit (liter)	727	786	772	852	110%
Geleverde melk per VAK (liter)	271022	283804	299363	352778	118%
Aantal geiten per VAK	376	360	388	416	107%
Aantal geiten per ha voederteelten	22	21	26	29	112%
Aantal geiten per ha incl. gekoppeld bedrijf				15	
Geleverde melk per ha voederteelten (liter)	16954	17199	20261	24946	123%
Geleverde melk per ha incl. gekoppeld bedrijf (liter)				13346	

Het gemiddelde bedrijf heeft 1,54 VAK en levert met 641 geiten, 556967 liter melk (tabel 1). Dit komt overeen met 852 liter per geit met 3,73% vet en 3,45% eiwit. Per VAK worden 416 geiten verzorgd en gemolken om 352778 liter melk te leveren per arbeidskracht. In tegenstelling tot op veel gangbare geitenbedrijven, wordt op deze biologische bedrijven een behoorlijk deel van het voer op het bedrijf zelf geteeld. Gemiddeld hebben de bedrijven 29 geiten per ha eigen voederteelten, maar met de gekoppelde grond erbij komt dit op 15 geiten per ha. De geleverde liters per eigen hectare stijgen aanzienlijk tot 24946 liter per ha, maar inclusief de gekoppelde hectares komt dit op 13346 liter per ha. We zien dat de bedrijven hun extensief karakter kunnen behouden door koppeling inzake grond met andere bedrijven, meestal biologische akkerbouw bedrijven. Zo wordt hun groei vaak opgelost omdat grond aantrekken in pacht moeilijk is en kopen vaak erg duur uitkomt.

De gemiddelde arbeidsinzet blijft ongeveer stabiel. Het aantal productieve geiten stijgt verder. De gemiddelde melkproductie stijgt substantieel. Dit samen met de lichte stijging van het vetgehalte als trendbreuk in de periode met 100% bio-voer. Het eiwitgehalte zit lichtjes in de lift. Intensivering op alle vlak is de boodschap.

Kostprijs per 100 liter melk

De kostprijs per 100 liter geleverde melk wordt opgedeeld in vijf onderdelen:

1. *Algemene vaste kosten.* Dit omvat alle kosten die los staan van de productiehoeveelheid zoals verzekeringen e.d.
2. *Kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie.* Hier worden afschrijving, rente en onderhoud gerekend naast eventuele kosten die verbonden zijn aan de gebouwen en niet-voedermechanisatie.
3. *Ruwvoederkosten* Dit zijn zowel grondkosten, machinekosten (afschrijvingen, rente, onderhoud en verbruik) als zaaizaden, loonwerk etc. Ruwvoeraankopen vallen ook onder deze post.
4. *Krachtvoederkosten:* Aankoop van de krachtvoerders en eventuele melkpoeders.
5. *Overige variabele kosten:* Rente op vee en omlopend kapitaal, gezondheidskosten, overige veekosten, stro en de niet elders toewijsbare kosten die een sterke relatie hebben met de productiehoeveelheid.

De kostprijs is gecorrigeerd voor niet-melkopbrengsten, zoals omzet en aanwas en eventuele premies.

Tabel 3. *Kostprijsoverzicht per 100 liter melk in 2009, gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit (excl. BTW).*

	2004	2007	2008	2009	Tov 2008
1. Algemene vaste kosten	4,18	4,05	5,48	5,43	99%
2. Kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie	8,4	9,97	9,09	8,84	97%
3. Ruwvoerkosten	13,69	17,1	17,63	15,94	90%
4. Krachtvoerkosten	16,87	24,97	32,16	22,12	69%
5. Overige variabele kosten	5,95	8,53	7,44	6,26	84%
Correctie voor niet-melkopbrengsten	-3,34	-7,23	-8,38	-5,95	71%
Kostprijs excl. Arbeid	45,78	55,39	63,42	52,64	83%
Arbeidskosten	13,15	15,74	14,75	12,61	85%
Kostprijs incl. Arbeid	58,92	71,13	78,17	65,24	83%
Kostprijs simulatie incl. Arbeid 2010				69,88	
Kostprijs simulatie incl. Arbeid 2011				68,17	

De algemene kosten zakken licht omwille van de hogere productiviteit. De gebouwenkosten zijn relatief stabiel of zelfs iets dalende. Over een stijgende trend spraken de banken in de begeleidingscommissie van 2008 hun bezorgdheid uit omdat dit wellicht duidde op achterstallig onderhoud dat mogelijk de toekomst van de bedrijfsvoering in gevaar zou brengen. Deze stijgende trend is echter gestabiliseerd. De voerkosten dalen sterk. Dit heeft te maken met de dalende kosten voor voeder, maar ook met de voederstrategie die door vele bedrijven gehanteerd wordt: teel krachtvoerachtig ruwvoeder en probeer zo kosten te sparen op vlak van krachtvoeder in combinatie met een hoge productiviteit van de dieren. Om het hoofd boven water te houden, zochten geitenhouders in het verleden naar

neveninkomsten. Nu de kostprijs onder controle raakt, is de nood aan neveninkomsten minder belangrijk en ligt de focus nog meer op de geiten.

Vorig jaar werd op initiatief van de “De Groene” Geit, op basis van prijsevoluties van productiemiddelen en verscherpte regelgeving een kostprijs voor 2009 gesimuleerd. Deze gesimuleerde kostprijs kwam uit op €74,74 per 100 liter melk (excl. BTW) (van Eekeren en Govaerts, 2008). Het feit dat de werkelijk berekende kostprijs sterk lager uitkomt (€65,24) is grotendeels te verklaren door de stijging in productiviteit die de veehouders maakte in hun zoektocht om de kosten te beheersen.

Simulatie naar 2010 (en 2011)

Op basis van een veronderstelde prijsstijging van krachtvoeder in 2010 t.o.v. 2009 van 5% en een inflatie van 0,9% (volgens CBS) komen we tot een geschatte gemiddelde kostprijs van €69,88 per 100 liter in 2010. Het tijdelijk fokverbod als Q-koortsmaatregel heeft in deze berekening een geschat effect van 5% minder dieren aan de melk en de producerende dieren die 5% minder melk geven. De betrokken veehouders vroegen ook een voorzichtige schatting te maken van de kostprijsevolutie voor 2011 met 2% inflatieverwachting, 5% duurder krachtvoer dan in 2010 en terug op de stalbezetting en het productiepeil van 2009 omdat de Q-koortsmaatregelen ingetrokken worden op de niet geruimde bedrijven. Met deze schatting komen we uit op een kostprijs van €68,17 voor 2011.

Verdeling van de kosten

De kostprijs wordt, zoals hiervoor beschreven opgedeeld in vijf kostenposten: Algemene vaste kosten, kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie, ruwvoerkosten, krachtvoerkosten en overige variabele kosten. De voerkosten (ruwvoer en krachtvoerkosten) bij elkaar opgeteld maken procentueel gezien het grootste deel uit van de kostprijs. Gemiddeld bepalen zij voor 58% de kostprijs (zie tabel 4). De arbeidskosten bepalen voor 19 % de kostprijs.

Tabel 4 Kostprijsoverzicht in percentage van de totale kosten

	Gemiddeld 2009	Gemiddeld 2008	Gemiddeld 2007
1. Algemene vaste kosten	8%	7%	6%
2. Kosten gebouwen en niet-voedermechanisatie	14%	12%	11%
3. Ruwvoerkosten	24%	23%	24%
4. Krachtvoerkosten	34%	41%	35%
3+4 totale voerkosten	58%	64%	59%
5. Overige variabele kosten	10%	11%	12%
Totale kosten	92%	92%	88%
Correctie voor niet-melkopbrengsten	-9%	-11%	-10%
Kostprijs excl. Arbeid	81%	81%	78%
Arbeidskosten	19%	19%	22%
Kostprijs incl. Arbeid	100%	100%	100%

Kostprijs in relatie tot melkprijs

In 2004 schommelde de marktprijs voor 100 liter biologische geitenmelk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit tussen de €49,00 en €53,00. Hier zijn BTW en de meerkosten voor transport niet bij ingegrepen. In 2004 lag de kostprijs €7,92 hoger dan de melkprijs. De kostprijs exclusief arbeid lag toen maar net boven de gemiddelde melkprijs.

In 2007 werden de melkprijzen van de verschillende afnemers door "De Groene Geit" gemonitord en omgerekend naar een standaard bedrijf. In 2007 is de gemiddelde uitbetaalde melkprijs weliswaar gestegen naar €55,60 per 100 liter excl. BTW maar het gat met de gemiddelde kostprijs van €71,13 is alleen maar groter geworden. Met een kostprijs excl. arbeid van €55,39 is er nagenoeg geen vergoeding voor geleverde arbeid.

De gemiddeld betaalde prijs aan de betrokken deelnemers van de onderzoeksgroep bedroeg voor 2008 €70,79 per 100 liter melk van 7% vet en eiwit. Met een kostprijs van €78,17 per 100 liter bleef er een kloof van €7,38 per 100 liter melk over.

De gemiddeld betaalde prijs aan de betrokken deelnemers van de onderzoeksgroep bedroeg voor 2009 €67,00 per 100 liter melk van 7% vet en eiwit. Met een kostprijs van €65,24 per 100 liter bleef er een extra over van €1,76 per 100 liter melk over.

De kloof tussen melkprijs en kostprijs was in 2004 reeds substantieel, maar nam de volledige marge van de arbeidsvergoeding in beslag in 2007 en bleek maar matig ingelopen te worden in 2008. In 2009 werd ondanks een melkprijzdaling de kloof dichtgereden door een verlaging van de kostprijs. Er was wel een vrij groot verschil tussen de behaalde prijs per bedrijf: dit varieerde van €0,60 tot €0,71 euro per liter bij 7% vet en eiwit. De oprichting van de afzetcoöperatie Organic Goat Coöperation heeft gemaakt dat de overmelk naar dit afzetkanaal afgeleid werd. Zij moesten de moeilijke prijzen dragen terwijl degene die nog bij hun vroegere afnemer zaten, nog van betere prijzen konden genieten. Dit laatste verklaart ook de vrij grote verschillen inzake melkprijs op de bedrijven. Bovendien moeten sommige van deze bedragen nog gecorrigeerd worden omdat zij in de verevening in 2010 meegenomen worden bij bedrijven die reeds lid waren van de coöperatie en toch nog bij een andere afnemer leverden.

2004 werkelijk: €58,92-€51,00 = € 7,92 per 100 liter

2007 werkelijk: €71,13-€55,60 = €15,53 per 100 liter

2008 werkelijk: €78,17-€70,79 = € 7,38 per 100 liter

2009 werkelijk: €65,24-€67,00 = -€ 1,76 per 100 liter

De signalen uit de markt, afhankelijk van leveringspatroon en afnemer, leveren een mogelijke prijs op tussen €0,60 en €0,66 cent per liter voor 2010. Bij een gesimuleerde kostprijs van €69,88 euro per 100 liter in 2010 levert dit een kloof op tussen melkprijs en kostprijs van €3,88 en €6,88 per 100 liter. Om de melkprijs kostendekkend te maken voor 2011 zou deze moeten evolueren naar €68,17 per 100 liter.

Zoals hierboven aangegeven, zijn in deze studie de grotere, efficiënt werkende, bedrijven meegenomen. De gemiddelde kostprijs voor alle biologische geitenbedrijven in Nederland zal waarschijnlijk hoger liggen. Voor een duurzame ontwikkeling van de biologische geitenhouderij lijkt het daarom noodzakelijk dat enerzijds de huidige melkprijs stijgt en anderzijds de kostprijs nog verder daalt.

4 Conclusies

- De kostprijs was in 2009 inclusief arbeid gemiddeld €65,54 per 100 liter geleverde melk gecorrigeerd voor 7% vet en eiwit.
- De bedrijven waarvoor de kostprijs is berekend, zijn groter dan het gemiddelde biologische melkgeitenbedrijf in Nederland.
- De voerkosten bepalen met 58% het grootste deel van de kostprijs per liter melk.
- Inspanning van de melkgeitenhouders om via productiviteitsstijging te zoeken naar kostenbeheersing lonen en laten bijvoorbeeld een stijging zien van 18% in melkproductie per VAK in 2009 t.o.v. 2008.
- Wanneer de kostevoluitie doorgaat zoals in de eerste helft van 2010 en de inflatie op de rest van de kostenposten is conform de voorspelling van CBS, en we houden rekening met de impact van Q-koorts maatregelen dan zal de kostprijs per 100 liter geleverde melk in 2010 evolueren naar gemiddeld €69,34.
- De kostprijs ligt lager dan de in de 2009 betaalde melkprijs. De kloof die in 2004 nog €7,92 per 100 liter was tussen melkprijs en kostprijs evolueerde naar een kloof van €15,53 per 100 liter in 2007. Deze kloof zakte omwille van prijsstijging en productiviteitsstijging in 2008 tot €7,38 per 100 liter. In het op vlak van prijszetting merkwaardige jaar 2009 was er een gemiddeld surplus van 1,76 euro per 100 liter. Terwijl er nu in 2010 moet worden geprobeerd een melkprijs van € 69,34 per 100 liter te realiseren om de kloof tussen prijs en kostprijs te dichten. De juiste weg is ingeslagen, maar zowel aan kostenzijde als prijszijde blijven er uitdagingen liggen.
- Voor een duurzame ontwikkeling van de biologische geitenhouderij lijkt het daarom noodzakelijk dat de melkprijs de komende jaren minstens blijft zoals deze gemiddeld in 2009 was. Daarnaast moeten geitenhouders hun kostprijs verder in beeld brengen en beheersen zodat de kloof tussen de prijs en de kostprijs dicht blijft.

Literatuur

Eekeren, N. van, en W. Govaerts, 2007, **Geitenhouderij: Economisch perspectief**, Ekoland oktober, p 14-15.

Govaerts, W., G.Iepema en N.van Eekeren, 2006, **Kostprijsberekening biologische geitenhouderij**, Biogeit rapport 4 maart 2006 Louis Bolk Instituut, Driebergen.

KWIN, 2007, **Kwantitatieve Informatie Veehouderij 2007-2008**, Handboek 2, ASG-WUR, Lelystad.

Vlieger, K. de, J. Jager en H.H.W.J.M. Sengers, 2002. **Methodiek ketenkostprijsberekingen biologische geitenmelk**. LEI Rapport 5.02.01, Den Haag

De Groene Geit
Vereniging Biologische Melkgeitenhouderij

LOUIS BOLK
I N S T I T U U T

www.louisbolk.nl/biogeit

bioKennis →

www.biokennis.nl